

LUTHER LÄHTEE KATOLISESTA KIRKOSTA II

Väinö Hotti

A.Aijal Uppala: Lutherin vapautuminen paavikirkosta

Luterilainen 2/96 (lyhennetty) / Valoa ristiltä 2/1998 / (allev. ja
lih.VHn)

Luther polttaa pannauhkauskirjan jäljenteen ja muuta

Kun pannauhkauskirja oli kesällä (1520) matkalla kohti Wittenbergiä, Luther suorastaan toivoi sen saapumista ja kirjoitti siitä ystävälleen Spalatinille pitävänsä sekä paavikirkon raivoamista että sen suosiota halveksittavana:

*"En tahdo tulla heidän kanssaan sovintoon enkä aio iankaikkisesti pitää yhteyttä heidän kanssaan. He tuomitkoot minun asiani ja polttakoot kirjani. Minä tulen, jos vain saan käsiini tulta mistä tahansa vastaavasti **polttamaan paavin lain**, se on: koko kerettiläisyyksien häväistyksen, ja teen sen julkisesti. Tähän asti turhaan osoitettu nöyryys tulee loppumaan, jota evankeliumin viholliset eivät enää saa - se on tahtoni - käyttää hyväkseen."*

Tässä ovat jo - siis kesällä 1520 - Lutherin ja paavikirkon suhteet periaatteessa ratkaistut. Paavi oli puolestaan allekirjoittanut pannauhkauskirjan ja **Luther puolestaan oli omassatunnossaan vapautunut koko paavikirkosta**. Tätä vahvistavat hänen Prieriasta vastaan suunnatut sanansa, jotka olemme yllä kuulleet ja jotka hän oli kirjoittanut kaksi viikkoa aikaisemmin. Tulevaisuus oli näyttävä, pysyikö paavikirkko tuomioissaan ja Luther tunnustuksessaan.

Pannauhkauskirja oli vihdoin vasta lokakuun 10 p:nä saatu julki pannuksi Wittenbergissä ja sen määräaika kesti 60 päivää. Juuri ennen määräajan loppumista oli Luther saanut tiedon siitä, että paavin lähettiläs **Aleander** oli Kölnissä **toimeenpannut uuden Lutherin kirjojen polttamisen**. Silloin päätti Luther toteuttaa lupaamansa vastaavan teon.

Joulukuun 10 p:nä 1520 oli Wittenbergin yliopiston luentosalin edessä olevalle mustalle taululle julkipantu kirjelmä, jossa ylioppilaita kutsuttiin seuraamaan tilaisuutta, jossa paavikirkon antikristilliset päätökset (dekretaalit) tulevat poltettaviksi. Näin kerrotaan sen tapahtuneen:

"Mainittuun aikaan (klo 9) saapui runsaasti ylioppilaita Elsterportin edessä olevalle paikalle sairaalan takana. Eräs arvossapidetty maisteri valmisti rovon, pani halkoja kasaan ja sytytti ne palamaan. Silloin heitti tri Martti Luther tuleen antikristilliset dekretaalit (kanonisen lain kirjat sekä Emserin ja Eckin kirjoja) ja Leo X:n pannauhkauskirjan jäljenteen, joka jokin aika sitten oli julkaistu, ja lausui nämä sanat: Kun sinä olet murehduttanut Herran pyhää, murehduttakoon ja kärventäköön sinut ikuinen tuli (Joos.7:25). - Kun Luther oli tämän tehnyt, meni hän jälleen kaupunkiin ja hänen mukanaan paljon tohtoreita, maistereita ja ylioppilaita."

Seuraavana päivänä Luther luennon jälkeen kehotti kaikkia kuulijoita kavahtamaan paavin lakeja ja määräyksiä. Näin jatkuu hänen kehotuksensa:

*"Dekretaalien polttaminen oli ollut vain lasten leikkiä. **Korkeasti tarpeellista olisi, että paavi, tarkoitan paavinistuinta oppeineen, olisi poltettu.** - - Jos ette kaikesta sydämestänne vastusta paavin häväistävää hallintaa, **ette voi tulla autuaaksi.** Sillä se on niin vastakkaista Kristuksen valtakunnalle ja kristilliselle menolle, että olisi parempi ja varmempaa elää autiomaassa, jossa ei näkyisi ainoatakaan ihmistä, kuin asua antikristillisessä valtakunnassa ja sen alaisena"...*

Tästäkin voidaan huomata, että Luther ei jättänyt totuuden tunnustamista paavikirkon päätösten ja toimenpiteiden varaan. Hän ei siis enää tunnustanut paavikirkon vallankäyttöä oikeutetuksi ja itselleen sitovaksi. Hän toimi sitä vastaan vapaasti, itsenäisesti. Jos Luther olisi jättänyt ratkaisun paavikirkon käsiin, kuten nykyään yleisesti nimiluterilaiset väittävät, hän olisi vain hiljaisesti alistunut siihen ja valittanut kohtaloansa. Aivan päinvastoin hän teki, vaikka hän iloitseekin siitä, että

paavikirkon raivokkuus auttoi häntä näkemään tilanteen todellisena. Niinpä Luther kuukauden kuluttua kirjojen polttamisesta kirjoittaa Staupitzille (14/1 1521):

*" - - Paavikirkon laita ei ole enää kuten eilen ja toissapäivänä. Vaikka se julistaa pannaan ja polttaa kirjoja sekä saattaa minut itseni tappa, on kuitenkin tulossa aivan erikoista. Kuinka onnellinen olisikaan paavi ollut, jos hän ennemmin hyvillä keinoilla olisi pyrkinyt tekemään rauhaa, kuin että hän väkivalloin ja tuimasti on käynyt asiaan käsiksi tuhotakseen Lutherin. **Minä olen polttanut paavin kirjat ja pannauhkauskirjan ensin vavisten ja rukoillen, mutta nyt siitä iloitsen enemmän kuin mistään muusta elämäni teosta, sillä ne ovat turmiollisempia kuin luulin.**"*

Ratkaisu oli tapahtunut

Annamme nyt puheenvuoron muutamille tutkijoille ja kuulemme, miten he arvostavat tällaista Lutherin tunnustustekoa...

Missouri synodin pastori **Carl Kretzmann** kirjoittaa: **"Pannakirjalla paavi oli muodollisesti ja juhlallisesti erottanut Lutherin roomalaiskatolisesta kirkosta. Mutta julkisesti polttamalla kanoniset lait myös Luther oli nyt omasta puolestaan muodollisesti ja juhlallisesti vapautunut paavista ja hänen kirkostaan. Ne liekit, jotka silloin tuhosivat nuo paavilaiset lait, olivat kirkolle ja maailmalle koittavan uuden ajan aamuruskoa."**

Ruotsalainen kirkkohistorioitsija **Hj. Holmqvist** lausuu tästä tapahtumasta: **"Sen kautta Luther julkisesti luopui kaikesta yhteydestä Antikristuksen ja tämän kirkon kanssa ynnä sen oikeususkonnosta, siveellisyydestä ja kuuliaisuudesta paavikirkkoa kohtaan...Se hetki tuli ratkaisevaksi Lutherin ja uskonpuhdistuksen historiassa. - Luther erotti paavikirkon turmeltuneena muunnoksena yleisestä kirkosta (pyhästä yleisestä seurakunnasta), johon Luther itse kuului ja jolle hän tahtoi palauttaa sen evankelisen hengen muodon"...**

Luther opettamassa vapautumista väärästä kirkosta

Nimiluterilaiset jumaluusoppineet vetoavat aivan yleisesti Lutheriin sen puolesta, että erilaisilla tunnustuksellisilla piireillä ei olisi mitään syytä erota mistään erilaisia oppeja sallivasta kirkosta. **Luther ei olisi - he sanovat ja kirjoittavat - eronnut paavikirkostakaan, jollei se olisi erottanut häntä yhteydestään.**

Olemme tutkielmassamme voineet todeta, että paavikirkko kyllä tuomitsi Lutherin (lopullinen pannajulistus). Sen lisäksi se käyttäytyi tässä opinasiassa niin räikeästi ja Lutherinkin henkeä uhaten, että Luther suorastaan iloitsee siitä, että tämä menettely auttoi häntä vapautumaan paavikirkosta. **Mutta olemme myös voineet todeta, miten Luther samanaikaisesti, Jumalan sanan nojalla, tuli omassatunnossaan varmaksi siitä, että paavikirkko on antikristillinen. Sellaisena se oli Baabel,**

jota tietoisten kristittyjen oli kavahdettava. Hän katkaisi itse kaikki suhteensa siihen (pannauhkauskirjan ja ko. kirjojen polttaminen). Paavikirkko tuomitsi hänet ja Luther tuomitsi paavikirkon. Paavikirkko erotti hänet yhteydestään (kuolemaan) ja Luther taas erosi siitä...

Paavikirkon ja uskonpuhdistuksen kirkon erilaisuus

Otamme tähän vain yhden esimerkin.

Luther oli v.1533 joutunut lähinnä paavilaisen ruhtinaan alaisille selvittämään näitä asioita. Muualla olevat uskonpuhdistuksen kannattajat pitivät hänen ko. kirjaansa liian lieväinä. Silloin hän kirjoitti heille sitä täydentävän selityksen ja siitä kuulemme seuraavan kohdan:

”Minäkin olen jumaluusopin tohtori enkä ole niin vähäoppinen tai kokematon siinä, kuten teidän huutajanne, jotka eivät ymmärrä omaa jumaluusoppiaan, luulevat, etten muka pystyisi sitä perustelevaan. Voisin minäkin hokea: Kirkko, kirkko, isät, isät, kuten he tekevät, ja luulevat asian olevan sillä selvän.

Mutta minulla ei ole sellaista merkillistä uskoa, josta Jumala on minua varjeleva, kun hän on minut siitä kerran vapauttanut, - ei ole siis minulla sellaista uskoa, että voisin kutsua Kristuksen kirkoksi sellaista kirkkoa, joka koristaa itseään Kristuksen kirkon nimellä ja siitä kerskaa ja kuitenkin on jumalattomien kopla ja perkeleen kirkko, kuten hedelmät valtavasti todistavat puun olevan pahan...

Tässä Luther ei anna paavikirkolle mitään erioikeutta ja poikkeusasemaa muitten kirkkojen rinnalla. **Kirkon kelvollisuuden ratkaisee yksin se, onko se kuuliainen Jumalan sanalle vai opettaako ja salliiko se siitä "röyhkeästi", siis julkisesti ja jatkuvasti poikettavan...**

Luther ei kuitenkaan tässä suosittele sitä omana vastaavanlaisena laitoskirkkona, vaan antaa sille arvon vain sen perusteella, että se on kuuliainen Jumalan sanalle. Sen tähden hän mainitsee senkin puutteellisuuksia, joita se ei puolusta, vaan joista se pyytää tehdä parannusta. Sehän juuri on Jumalan sanalle kuuliaiselle eli oikealle kirkolle tunnusmerkillistä.

Paavikirkon jättämisen peruste

...Vaikka Lutherin isällinen ystävä **Johan Staupitz** loppuun asti pysyi paavikirkolle uskollisena, keskinäinen kirjeenvaihto jatkui. Viimeisessä kirjeessään (1/4 1524) Lutherille Staupitz edelleen vakuuttaa pysyneensä pyhän evankeliumin opissa, jonka edelläkävijänä hän on ollut. Mutta hän varoittaa Lutheria tämän jyrkästä asenteesta

paavikirkkoa vastaan. Seuraavan vuoden aivan alussa Luther julkaisi paavi Clemens VII:n bullat ja liitti niihin huomautuksiaan. **Niissä hän mitä jyrkimmästi vaatii tietoisia kristityitä eroamaan paavikirkosta**. Lutherin elämäkerran kirjoittaja Th. Kolde pitää todennäköisenä, että Lutherilla niitä kirjoittaessaan on ollut mielessä **Staupitzin mahdoton kanta** - samalla kertaa sekä pysyä evankeliumin opissa että puolustaa pysymistä paavikirkossa. Staupitz kuoli juuri niihin aikoihin 28/12 1524. Näin Luther kirjoittaa huomautuksissaan:

"Mutta totisesti ei Jumalan valtakunta ole sanoissa, kuten pyhä Paavali lausuu, Rm.14:17 (tarkoittanee 1 Kor.4:20), eikä siinä saa peitellä eikä pitää samanarvoisina eikä kummallakin olkapäällä kantaa paavin oppia ja samalla Kristuksen oppia. Ei niitä saa pitää rinnakkain eikä molempia ystävinä. - - Niinpä siis ei tässä saa leikkiä, vaan kyseessä on joko iankaikkinen autuus tai iankaikkinen kadotus. Senpä tähden erotkoon jokainen, joka tahtoo olla kristitty ja tulla autuaaksi, kiireesti ja kokonaan paavista ja hänen joukostaan, vanhoista ja uusista, opilla ja elämällä, ruumiilla ja sielulla, ettei hän osallistuisi heidän synteihinsä eikä saisi kärsiä heidän vaivaansa..." Kyllä Luther myös otti huomioon niitä uskonpuhdistusta kannattavia kristityitä, jotka asuivat paavikirkkoa kannattavien ruhtinasten alueella. Kaikki eivät voineet muuttaa toiseen ruhtinaskuntaan. Hän vahvisti heitä pysymään lujina ja **osoitti heille myös tietä pois paavikirkosta**.

Hän mainitsee, miten hän ja muut ovat ennen paavikirkossa osallistuneet sen opillisiin kauhistuksiin ja miten "Jumala nyt totuuden sanallaan kutsuu meitä siitä pois ja tahtoo meitä vapahtaa siitä". Ja hän jatkaa: "On siis aika, että me sitä (Jumalan sanaa) kuuntelemme ja seuraamme ja Lootin kanssa pakenemme tästä Sodomasta - sen suokoon Jumala - vaikka sinne jäisi lanko, vävy, vieläpä vaimo ja mikä vain ei tahdo tulla mukaan, että me kuitenkin pelastaisimme sielumme emmekä hukkuisi heidän kanssaan. Sillä nyt me voimme Jumalan sanan avulla, kuten Loot enkelien avulla, hyvin päästä sieltä pois."

Se, joka tällaisia Lutherin opetuksia syrjäyttäen väittää, että Luther vapautui paavikirkosta vain sen kovien toimenpiteiden tähden, väärentää totuuden ja kumoaa kristillisen uskon oikeutuksen. Luther taas opetti, että juuri Jumalan sanaan sidottu usko Kristukseen oikeutti ja velvoitti kavahtamaan ja eroamaan väärin opettavasta kirkosta. **Mitä uskoa se olisi, jos sanottaisiin: Minun tulee joka tapauksessa seurata ja pitäytyä väärinkin opettavaan ja toimivaan kirkkoon, jos se vain sallii minun olla yhteydessään!** Todellinen kristillinen usko seuraa Kristusta ja Kristuksen kirkkoa, joka tunnetaan siitä, että pysytään Jumalan sanassa ja sitä seurataan. Kaikki tehdään "Jumalan sanan avulla" - oli kyseessä mikä kirkko tahansa. Näin uskoi, opetti ja toimi uskonpuhdistaja Martti Luther.

KUOLEVA LUTHER:

**"TOTTA SE ON, KERJÄLÄISIÄ
ME OLEMME!"**

JUMALA OMPI LINNAMME

1. JUMALA OMPI LINNAMME JA VAHVA TURVA AIVAN,
ON MIEKKAMME JA KILPEMME AJALLA VAARAN, VAIVAN
SE VANHA VAINOOJA, KAVALA, KAUHEA, ON KIIVAS KIUKKUINEN
JA JULMA, HIRMUINEN. VAIN HERRA HÄNET VOITTA.
2. ON TURHA OMA VOIMAMME, VÄÄRYYDEN VALTAA VASTAAN.
ME TURMAN VALLAT VOITAMME HERRASSA AINOASTAAN.
HÄN, KRISTUS, KUNINGAS, ON VOITONRUHTINAS, LYÖ JOUKOT
HELVETIN, NE TALLAA JALKOIHIN, JA VOITON MEILLE SAATTA.
3. MAAILMA VAIKK` OIS TÄYNNÄNSÄ, PIMEYDEN ENKELEITÄ,
PÄÄLLEMME SYÖSTEN PÄÄNÄNSÄ, HE EIVÄT VOITA MEITÄ.
NE RAIVOTKOHOT VAAN, JA SYÖSKÖÖT KIUKKUAAN, NE SAANEHET
JO ON HERRALTA TUOMION. YKS SANA HEIDÄT KAATAA.
4. SE SANA SEISOO VAHVANA, HE EI VOI SITÄ KESTÄÄ.
KUN KANSSAMME ON JUMALA, KEN MEILTÄ VOITON ESTÄÄ.
JOS VEIS HE HENKEMME, OSAMME, ONNEMME, NE HEIDÄN
OLKOHON, VAAN MEIDÄN IÄT ON, JUMALAN VALTAKUNTA.